

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 268/2023-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľa v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 1 To 60/2020-629 z 10. novembra 2020 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Tdo 32/2022 zo 14. decembra 2022, ako aj postupu, ktorý predchádzal ich vydaniu, takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 To 60/2020-629 z 10. novembra 2020 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Tdo 32/2022 zo 14. decembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“), ako aj postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu. Sťažovateľ navrhuje zrušiť napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a o veci znova rozhodnúť. Popritom si sťažovateľ uplatnil aj primerané finančné zadostučinenie vo výške 5 000 eur a tiež žiada, aby mu ústavný súd ustanovil právneho zástupcu, pretože on si ho nemôže dovoliť z dôvodu, že sa nachádza vo výkone trestu.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Okresný súd Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 15/2020 uznal sťažovateľa za vinného zo zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) a zároveň mu uložil trest odňatia

slobody vo výmere siedmich rokov. Proti tomuto rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, ktoré krajský súd napadnutým rozsudkom zamietol, pretože zistil, že nie je dôvodné. Sťažovateľ následne podal aj dovolanie, ktoré najvyšší súd odmietol napadnutým uznesením, a to z dôvodu, že sťažovateľove dovolacie námietky nebolo možné podriaďiť pod žiadny z dovolacích dôvodov.

3. Ústavný súd výzvou z 19. apríla 2023 vyzval sťažovateľa, aby v stanovenej lehote v súlade s § 123 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pripojil k svojej ústavnej sťažnosti napadnuté rozhodnutia krajského súdu a najvyššieho súdu. Sťažovateľ následne podaním doručeným ústavnému súdu 5. mája 2023 bez sprievodného listu priložil k svojej ústavnej sťažnosti napadnutý rozsudok krajského súdu a svoje dovolanie proti tomuto rozsudku. Napriek výzve ústavného súdu teda sťažovateľ nepredložil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti namietal, že v predmetnom trestnom konaní nebol predložený žiadny priamy dôkaz, ktorý by hodnoverným spôsobom preukázal, že by sa aj sťažovateľ podieľal na žalovanom skutku. Sťažovateľ uviedol, že zo spáchania skutku ho usvedčujú iba výpovede poškodeného a jeho spoluobžalovaného, pritom ani samotný poškodený nevedel identifikovať, ktorý z dvoch obžalovaných ho napadol a ktorý mu zobral peňaženku. Zároveň priznanie svojho spoluobžalovaného sťažovateľ považuje za účelné iba na účely zníženia jeho trestu. Z kamerového záznamu z herne [REDAKOVANÉ] podľa sťažovateľa vyplýva iba to, že dvaja obžalovaní spolu s poškodeným sa spoločne zabávajú a popíjajú alkoholické nápoje. Konajúce súdy tak podľa sťažovateľa nezistili dostatočne skutkový stav.

5. Okrem toho sťažovateľ tvrdil, že dôkazy boli v napadnutom konaní vykonané nezákonným spôsobom, aj keď už nepriblížil, v čom mal spočívať tento nezákonný spôsob. Sťažovateľ tiež doplnil, že nesprávne právne posúdenie vidí v tom, že súdy neaplikovali zásady trestného konania uvedené v § 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), najmä v odseku 12.

6. Sťažovateľ žiadnym spôsobom neodôvodnil výšku uplatneného zadost'učinenia v sume 5 000 eur.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

8. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu:

9. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

10. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie týchto práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

11. V prvom rade sťažovateľ brojí proti rozhodnutiu krajského súdu, ktorému vyčíta „*nesprávne právne posúdenie zisteného skutku*“ a, vyhodnocujúc vykonané dôkazy, napadnutý rozsudok krajského súdu považuje za nezákonný z dôvodu, „*že je založený na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom a tým je rozhodnutie súdu založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku*“, ktoré sťažovateľ vidí v tom, že pri dôkaznej situácii, ktorá vyplynula zo všetkých vykonaných dôkazov, súd mal aplikovať základné zásady trestného konania uvedené najmä v § 2 ods. 12 Trestného poriadku, ktoré aplikovať opomenul.

12. Podľa obsahu dovolania sťažovateľ neuviedol dôvod, prečo mali byť dôkazy vykonané v trestnom konaní nezákonné. Dokonca neidentifikoval ani to, ktoré konkrétne dôkazy to mali byť. V takomto kontexte teda zrejme nemohol byť naplnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

13. Za nesprávne právne posúdenie považoval sťažovateľ to, že okresný súd ho neoslobodil spod obžaloby preto, lebo sa neriadil zásadami uvedenými v § 2 Trestného poriadku, najmä zásadou „*in dubio pro reo*“. Ústavný súd v tomto kontexte konštatuje, že podstatou správneho posúdenia skutku je aplikácia hmotného práva, teda že skutok ustálený v napadnutom rozhodnutí súdu v pôvodnom konaní bol subsumovaný (podriadený) pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje

naplnenie tohto dovolacieho dôvodu. Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia sa rozumie nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť činu, prípadne zániku trestnosti činu, prípadne pochybenie súdu pri uložení úhrnného trestu a spoločného trestu alebo súhrnného trestu. Teda v rámci toho dovolacieho dôvodu ide o konkrétne posúdenie hmotnoprávnych noriem viažucich sa na predmetný skutok, za ktorý bol sťažovateľ odsúdený. Z tohto dôvodu zrejme nebol relevantným spôsobom podložený ani dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

14. Ústavný súd ešte dodáva, že hoci sťažovateľ mal subjektívny pocit, že mal byť oslobodený spod obžaloby, tento jeho subjektívny pocit žiadnym spôsobom nespochybňuje rešpektovanie zásady v pochybnostiach v prospech obvineného zo strany konajúcich súdov. Samotná okolnosť, že poškodený nevedel identifikovať, ktorý z obvinených ho mal udrieť a ktorý z nich mu zobral peňaženku, v kontexte danej veci nezakladá dostatočné pochybnosti týkajúce sa viny sťažovateľa. Z napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že poškodený jednoznačne identifikoval osoby, ktoré ho mali napadnúť, pričom toto bolo podporené kamerovými záznamami z kasína, kde sa poškodený a obvinení pred útokom zabávali. Navyše spoluobvinený sťažovateľ sa priznal, čím zároveň inkriminoval aj sťažovateľa. Vzhľadom na už uvedené konajúce súdy teda nemali pochybnosti o vine sťažovateľa, a preto nemohli porušiť ani zásadu v pochybnostiach v prospech obvineného.

15. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ podal proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie, v ktorom uviedol zhodné argumenty ako v ústavnej sťažnosti. Sťažovateľ uvedené podradil pod dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. g) a i) Trestného poriadku. Sťažovateľ ale na výslovnú výzvu ústavného súdu napadnuté uznesenie najvyššieho súdu na prieskum ústavnému súdu nepredložil, a preto ústavný súd ani nemohol pri posudzovaní subsidiarity odkázať na spôsob, ako sa s dovolaním v konkrétnostiach vysporiadal dovolací súd. Ústavný súd môže tak vychádzať len zo stručného vyjadrenia sťažovateľa (ktoré je jediným argumentačným momentom vo vzťahu k rozhodnutiu najvyššieho súdu), že najvyšší súd jeho dovolanie „... *uznesením 3Tdo 32/2022 podľa § 382 písm. c) TP odmietol, nakoľko námietky sa týkali skutočností, ktoré nie je možné podradiť pod žiaden dovolací dôvod.*“. Sťažovateľ predložil ústavnému súdu len svoje dovolanie a z toho je ústavnému súdu zrejmé, že namietal nezákonnosť vykonaných dôkazov a nesprávnosť právneho posúdenia. Argumentácia, ktorou podporil sťažovateľ, resp. jeho vtedajšia právna zástupkyňa tieto dovolacie dôvody, ale celkom očividne nemohla spochybniť napadnutý rozsudok krajského súdu, čo korešponduje s už uvedeným vyjadrením samotného sťažovateľa.

16. Pre rozhodnutie ústavného súdu o podanej ústavnej sťažnosti smerujúcej proti napadnutému rozsudku krajského súdu je ale podstatné, že bol proti nemu využitý mimoriadny opravný prostriedok (z pohľadu podmienok konania pred ústavným súdom účinný prostriedok nápravy, resp. prostriedok na ochranu základných práv a slobôd). O ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, bol príslušný rozhodovať iný (najvyšší) súd (čl. 127 ods. 1 ústavy, § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Pokiaľ ide o lehotu podľa § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde, v nej možno ústavnou sťažnosťou napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu len námietkami, ktoré nebolo možné uplatniť v dovolacom konaní (napr. IV. ÚS 398/2022, IV. ÚS 404/2022, IV. ÚS 471/2022), čo však nie je prípad sťažovateľa a ten túto skutočnosť v rámci svojej ústavnej sťažnosti ani netvrdí.

17. Ústavný súd s ohľadom na princíp subsidiarity odmietol ústavnú sťažnosť vo vzťahu ku krajskému súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

18. Ako ústavný súd už uviedol, výzvou z 19. apríla 2023 vyzval sťažovateľa, aby v stanovenej lehote preložil ústavnému súdu napadnuté uznesenie najvyššieho súdu. Sťažovateľ bol zároveň upozornený, že v prípade nevyhovenia tejto výzve ústavný súd v súlade s § 56 ods. 3 druhou vetou zákona o ústavnom súde predmetnú ústavnú sťažnosť odmietne z dôvodu nedostatku náležitostí ustanovených zákonom. Sťažovateľ napriek tomu napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nepredložil (hoci predložil napadnutý rozsudok krajského súdu a samotné dovolanie) a ani neuviedol žiadny dôvod, prečo v tejto časti nereagoval na výzvu ústavného súdu.

19. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku zákonom ustanovených náležitostí (bod 1 výroku rozhodnutia).

20. Z vyjadrenia samotného sťažovateľa v ústavnej sťažnosti a predloženého obsahu dovolania vyplýva a podstatným pre posúdenie je, že sťažovateľ zrejme nesprávne (neúplne) podaným dovolaním z hľadiska jeho obsahu a dovolacích dôvodov (napriek kvalifikovanému právnomu zastúpeniu v dovolaní) v tejto časti riadne nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, resp. ani nepreukázal, že sa tak stalo z dôvodov hodných osobitného zreteľa, čo ale vylučuje možnosť prieskumu ústavným súdom. Bez ohľadu na formálne označenie dovolacieho dôvodu vecné vymedzenie takto orientovanej dovolacej námietky nemôže byť mechanicky zamenené s vlastným hodnotením dôkazov dovolateľom, resp. (namiesto toho alebo súčasne) označením dovolaním napadnutého rozhodnutia ako neodôvodneného. Relevantné (v štádiu dovolacieho konania) je len adresné a konkrétne atakovanie konkrétneho spôsobu, akým sa odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia vysporiadava (alebo také vysporiadanie absentuje) s podstatnou okolnosťou pre rozhodnutie (vo vzťahu k odvolaciemu konaniu aj so zohľadnením tej časti odvolacieho prieskumu, ktorá je podmienená odvolacími námietkami). Nejde teda o hodnotenie dôkazov v jeho priamom ponímaní a v tom je paralela prieskumnej činnosti dovolacieho súdu s posudzovaním predmetných okolností ústavným súdom (ku ktorému môže dôjsť vo vzťahu k dovolaciemu súdu, ak mu bol na predmetný prieskum poskytnutý podaným dovolaním priestor). V prípade podania takto orientovaného dovolania (a s tým súvisiacej správnej dovolacej argumentácie) bol príslušný sa ňou zaoberať najvyšší súd, ktorý to neurobil zrejme z dôvodu, že sťažovateľ kvalifikovaným spôsobom nevymedzil námietky tak, aby tieto bolo možné podradiť pod niektorý z dovolacích dôvodov, čo potvrdzuje aj samotný sťažovateľ (pozri bod 11 tohto odôvodnenia). V kontexte v tomto bode uvedených dôvodov na riadne neuplatnené dovolanie by uvedenú ústavnú sťažnosť ústavný súd tiež mohol odmietnuť už pri jej predbežnom prerokovaní v predmetnej časti aj pre jej neprípustnosť [§ 56 ods. 2 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde].

21. Ústavný súd ešte dopĺňa, že ak by ústavnú sťažnosť sťažovateľa smerujúcu proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu neodmietol pre nedostatok zákonom ustanovených náležitostí alebo pre neprípustnosť, odmietol by túto ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona

o ústavnom súde] s poukazom na bod 15 tohto odôvodnenia. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

III.3. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

22. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľa a s tým súvisiacu žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musel ústavný súd v prvom rade pristúpiť k preskúmaniu toho, či ústavná sťažnosť sťažovateľa nie je oneskorená, neprípustná, zjavne neopodstatnená, resp. či ústavný súd má právomoc ju preskúmať. Jednou z podmienok, ktorých splnenie je nevyhnutným predpokladom na to, aby ústavný súd mohol ustanoviť právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, je to, že nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

23. Povedané inak, na to, aby ústavný súd mohol rozhodnúť o ustanovení právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, musí najprv zistiť, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak okrem iného je daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie a ústavná sťažnosť nie je oneskorená, neprípustná a ani zjavne neopodstatnená, resp. ústavný súd má právomoc ju preskúmať.

24. Ak teda ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia zistí, že v danom prípade nemá právomoc na jej prejednanie, resp. že táto ústavná sťažnosť je neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, znamená to, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. To znamená, že nie je splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Keďže ústavný súd odmieta ústavnú sťažnosť sťažovateľa pre nedostatok právomoci, zjavnú neopodstatnenosť a nedostatok zákonom ustanovených náležitostí, je preto zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 631/2017, I. ÚS 252/2019). S ohľadom na bod 18 odôvodnenia tohto uznesenia nič na tejto skutočnosti nemohol zmeniť ani fakt, že v časti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu odmietol ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa z dôvodu nedostatku zákonom ustanovených náležitostí. Napokon ústavný súd dodáva, že obsah samotnej ústavnej sťažnosti sťažovateľa prakticky kopíruje právnu argumentáciu z jeho dovolania, ktoré bolo spísané vtedajšou právnou zástupkyňou sťažovateľa, preto ani potenciálne právne zastúpenie sťažovateľa by nebolo spôsobilé privodiť iný výsledok predbežného prerokovania jeho ústavnej sťažnosti.

25. Pretože nebol splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel (bod 2 výroku rozhodnutia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. mája 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu